

УДК: 342.97

*І. В. Серединський
здобувач*

УЧАСНИКИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ ПОЛІЦІЇ В УКРАЇНІ: АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Постановка проблеми. Аналіз адміністративно-правового статусу учасників процесу підготовки поліцейських в Україні є запорукою належного організаційного та правового забезпечення реалізації кадрової політики в системі МВС України в цілому, а також створення її наукових підвалин.

Стан опрацювання. До наукового доробку з проблематики розробки та висвітлення ідей щодо питання підготовки поліцейських кадрів, здійснили внесок такі українські та зарубіжні дослідники: О.М. Бандурка, О.І. Беспалова, Ю.П. Битяк, О.В. Джафарова, О.Ю. Дрозд, І.В. Зозуля, М.І. Іншин, А.М. Ключко, О.Ф. Кобзар, Т.О. Коломєць, М.Ф. Криштанович, М.В. Лошицький, Р.А. Сербін, Є.Ю. Соболев, В.В. Сокурєнко, В.М. Співак, С.І. Шевченко, О.С. Юнін, А.Г. Чубенко, Ю.Є. Ярумчук та ін..

Метою статті є аналіз адміністративно-правового статусу учасників процесу підготовки поліцейських кадрів в Україні.

Виклад основного матеріалу. Здобуття працівниками поліції вищої освіти є вимогою під час призначення на низку посад, особливо керівних, а також слідчих, працівників оперативних підрозділів та ін. Для того, щоб визначитись зі специфікою поліцейської освіти в Україні, необхідно, на наш погляд, піддати науковому аналізу діяльність суб'єктів, які забезпечують освітню функцію та визначити їх правовий статус, функції і завдання.

На наш погляд, до кола суб'єктів, відповідальних за реалізацію функції поліцейської освіти в Україні, слід віднести Міністерство внутрішніх справ України, Міністерство освіти та науки України, Національну поліцію України, вищі навчальні заклади зі специфічними умовами навчання, державні установи та центри первинної професійної підготовки «Академія поліції».

Проаналізуємо адміністративно-правовий статус кожного із перелічених суб'єктів, відповідальних за реалізацію функції поліцейської освіти в Україні. Розпочнемо із Міністерства внутрішніх справ (далі – МВС).

Відповідно до Положення про МВС, цей орган є головним у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики, зокрема і з питань підготовки кадрів для Національної поліції України. [1]. Окрім того, Закон України «Про Національну поліцію» також відносить до повноважень МВС з питання підготовки кадрів такі завдання: відповідно до

ст. 73 – затвердження навчальних програм (планів) первинної професійної підготовки поліцейських, вперше прийнятих на службу в поліцію; ст. 72 – затвердження порядку, організації та термінів проведення професійного навчання поліцейських; ст. 73 – порядку та умов проходження первинної професійної підготовки; ст. 75 – встановлення порядку організації післядипломної освіти поліцейських тощо [2].

Нормативним підґрунтям виконання завдань МВС України з підготовки кадрів для Національної поліції є прийняті відомчі акти, якими детально регламентовано зазначений процес.

Таким чином, як проміжний висновок, слід зазначити, що діяльність МВС у забезпеченні функції поліцейської освіти є ключовою та вагомою. Низка нормативно-правових актів врегульовує різноманітні питання, пов'язані зі здобуттям освітніх рівнів і кваліфікацій поліцейськими, а також спрямовані на унормування діяльності щодо відбору на навчання, проходження підготовки, підвищення кваліфікації, службової підготовки тощо.

Наступним суб'єктом реалізації функції поліцейської освіти в Україні є Національна поліція.

Адміністративно-правовий статус Національної поліції як спеціального суб'єкта підготовки кадрів для Національної поліції визначається тим, що цей орган як центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ, забезпечує організацію роботи з добору, вивчення та комплектування органів Національної поліції кваліфікованими кадрами; бере участь у визначенні основних напрямів розвитку науки і освіти з питань діяльності Національної поліції, в організації та проведенні відповідних науково-дослідних, дослідно-конструкторських, кримінологічних і соціологічних досліджень, а також у впровадженні їх результатів в освітній процес та практичну діяльність; бере участь у визначенні основних напрямів розвитку науки і освіти з питань діяльності Національної поліції, в організації та проведенні відповідних науково-дослідних, дослідно-конструкторських, кримінологічних і соціологічних досліджень, а також у впровадженні їх результатів в освітній процес та практичну діяльність [3].

На сьогодні Національна поліція у своїй системі має чотири навчальні заклади – Державні установи «Житомирський навчальний центр під-

готовки поліцейських», «Академії патрульної поліції» у містах Києві, Кривому Розі та Рівному – навчальні центри в системі Національної поліції України, які здійснюють первинну професійну підготовку поліцейських, вперше прийнятих на службу в поліції.

Таким чином, незважаючи на закріплення досить широкого кола повноважень у нормативно-правових актах, діяльність Національної поліції у питанні реалізації функції поліцейської освіти є менш різноманітною у порівнянні з МВС. Однією з причин є те, що Національна поліція входить в структуру МВС, підконтрольна їй і тому ряд положень корелюються із повноваженнями МВС у цій сфері діяльності.

Ще одним важливим суб'єктом реалізації функції поліцейської освіти в Україні є Міністерство освіти і науки України (далі – МОН України).

Відповідно до Положення про МОН, затвердженого Постановою КМУ від 16.10.2014 № 630, МОН є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах освіти і науки, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, а також забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері здійснення державного нагляду (контролю) за діяльністю навчальних закладів, підприємств, установ та організацій, які надають послуги у сфері освіти або провадять іншу діяльність, пов'язану з наданням таких послуг, незалежно від їх підпорядкування і форми власності [4].

Таким чином, діяльність МОН щодо реалізації функції поліцейської освіти в Україні також є ключовою. Адже, навіть МВС будь-які питання стосовно здійснення освітньої діяльності підконтрольними підрозділами повинна погоджувати профільними департаментами та підрозділами МОН та реалізовувати у відповідності до нормативно-правових актів МОН.

Значну роль у формуванні та реалізації поліцейської освіти в Україні відіграють вищі навчальні заклади (далі – ВНЗ) із специфічними умовами навчання.

Правовий статус ВНЗ із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку кадрів для системи МВС України, їх завдання, функції та інші питання організації їх діяльності на сьогодні визначаються Положенням про вищі навчальні заклади МВС [5].

ВНЗ МВС України є державними навчальними закладами, які підпорядковані МВС, засновані і діють згідно із законодавством України, реалізують відповідно до наданої ліцензії (ліцензій) освітньо-професійні програми підготовки фахівців за певними освітніми рівнями, забезпечують навчання, виховання та професійну підготовку осіб з урахуванням нормативних вимог у галузі вищої

освіти з метою задоволення освітніх потреб особи, суспільства і держави, а також здійснюють наукову і науково-технічну діяльність. Основною метою їх діяльності є забезпечення умов, необхідних для отримання особою вищої освіти, підготовка фахівців для органів і підрозділів МВС [6, с. 65].

Основними завданнями ВНЗ із специфічними умовами навчання є: 1) освітня діяльність з підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації та спеціалізації фахівців відповідних освітньо-кваліфікаційних рівнів згідно зі стандартами вищої освіти; 2) виконання державного замовлення та угод на підготовку фахівців з вищою освітою; 3) наукова, науково-педагогічна, науково-практична, науково-технічна і культурно-виховна діяльність; 4) підготовка наукових та науково-педагогічних кадрів для МВС та їх атестація; 5) спеціальна курсова підготовка; 6) довузівська профорієнтаційна підготовка учнів шкіл, ліцеїв, гімназій та інших загальноосвітніх навчальних закладів, а також інших осіб, які мають право вступу до ВНЗ [5].

Слід зазначити, що на сьогодні підготовку кадрів для Національної поліції здійснюють Національна академія внутрішніх справ; Харківський національний університет внутрішніх справ; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ; Львівський державний університет внутрішніх справ; Одеський державний університет внутрішніх справ; Луганський державний університет внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка; Донецький юридичний інститут МВС України. Зараз ми не ведемо мову про первинну професійну підготовку поліцейських та підвищення кваліфікації, а зосереджуємось на аналізі здобуття вищої освіти працівниками поліції.

Згідно з Концепцією запровадження трирівневої моделі підготовки поліцейських, після отримання освітньо-професійного ступеня молодшого бакалавра та відпрацювання на відповідних посадах не менше двох років поліцейські з метою подальшого просування по службі можуть бути рекомендовані для підготовки у ВНЗ МВС для здобуття освітнього ступеня бакалавра. Третім рівнем вищої освіти є магістерський, який здобувається особами, що мають освітній ступінь бакалавра і відпрацювали на відповідних посадах не менше двох років [7].

Таким чином, аналіз зазначених вище нормативно-правових актів стосовно діяльності ВНЗ із специфічними умовами навчання дає підстави стверджувати, що у вітчизняній системі відомчої освіти сьогодні, на відміну від європейської, вони є основною ланкою підготовки поліцейських кадрів та реалізації функції поліцейської освіти в Україні.

В умовах реформування освіти в МВС, практико-орієнтована складова навчання, на перший план виступає первинна професійна підготовка по-

ліцейських, яка відіграє ключову роль з точки зору відразу декількох аспектів: 1) строків підготовки «готового» до виконання обов'язків поліцейського; 2) фінансового забезпечення процесу навчання.

Зауважимо, що первинна підготовка відіграє важливу роль у професійній освіті поліцейських, оскільки закладає підвалини розвитку їх професійних знань та навичок. На сьогодні первинну професійну підготовку поліцейських здійснюють Державні установи «Житомирський навчальний центр підготовки поліцейських», «Академії патрульної поліції» у містах Києві, Кривому Розі та Рівному, що підпорядковуються Національній поліції, Запорізький центр первинної професійної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (далі – ДДУВС), Маріупольський центр первинної професійної підготовки Донецького юридичного інституту, Київський центр первинної професійної підготовки Національної академії внутрішніх справ, Сумський центр первинної професійної підготовки Харківського національного університету внутрішніх справ (далі – ХНУВС), Західноукраїнський центр первинної професійної підготовки Львівського державного університету внутрішніх справ, Одеський центр первинної професійної підготовки та центр первинної професійної підготовки Херсонського факультету Одеського державного університету внутрішніх справ. Окрім того, у структурі ХНУВС створено Інститут післядипломної освіти, який провадить діяльність за двома напрямками: післядипломна освіта і первинна професійна підготовка поліцейських, яких уперше прийнято на службу в поліції; та на базі Навчально-наукового інституту заочного навчання та підвищення кваліфікації ДДУВС створено відділення первинної професійної підготовки, спеціалізації та підвищення кваліфікації поліцейських.

Первинна підготовка кадрів для Національної поліції України, як наголошує Д.В. Швець, являє собою професійну діяльність уповноважених державних органів і служб щодо надання освітніх послуг та прищеплення практичних навичок, які будуть використовуватись правоохоронцем-поліцейським на практиці [8, с. 104].

Первинна професійна підготовка поліцейських, яких уперше прийнято на службу в поліції, здійснюється відповідно до Положення про організацію первинної професійної підготовки поліцейських, яких уперше прийнято на службу в поліції, затвердженого наказом МВС України від 16.02.2016 № 105, її метою є набуття ними спеціальних навичок, необхідних для виконання повноважень поліції, у тому числі відповідну спеціальну підготовку щодо зберігання, носіння, за-

стосування і використання вогнепальної зброї [9]. Після закінчення первинної професійної підготовки поліцейським присвоюється кваліфікація «кваліфікований робітник».

На сьогодні, окрім первинної професійної підготовки поліцейських, яких уперше прийнято на службу в поліції, здійснюється підвищення кваліфікації молодшого складу поліції, які за класифікацією професій належать до категорії робітничих кадрів.

Відповідно до Положення про організацію післядипломної освіти працівників Національної поліції, затвердженого наказом МВС України від 24.12.2015 № 1625, підвищення кваліфікації – підвищення рівня готовності працівника поліції до виконання її професійних завдань та обов'язків або набуття особою здатності виконувати додаткові завдання та обов'язки шляхом набуття нових знань і вмінь у межах професійної діяльності або галузі знань [10].

Слід наголосити, що діяльність пов'язану із підвищенням кваліфікації працівників поліції здійснюють виключно ВНЗ із специфічними умовами навчання, зокрема: Інститут післядипломної освіти Національної академії внутрішніх справ, відділення первинної професійної підготовки, спеціалізації та підвищення кваліфікації Навчально-наукового інституту заочного навчання та підвищення кваліфікації ДДУВС, Інститут післядипломної освіти ХНУВС, ОДУВС та ЛьвДУВС.

Після закінчення успішного навчання працівники поліції отримують свідоцтво про підвищення кваліфікації. Положення про організацію післядипломної освіти працівників Національної поліції визначає термін направлення на підвищення кваліфікації – за потребою, але не рідше одного разу на 3 роки, а також перед призначенням на керівну посаду, у тому числі вищу керівну посаду, ніж займана [10].

Висновки. До суб'єктів підготовки кадрів для Національної поліції України слід віднести Міністерство внутрішніх справ України, Міністерство освіти та науки України, Національну поліцію України, ВНЗ із специфічними умовами навчання, державні установи «Академія патрульної поліції», які підпорядковуються Національній поліції. Адміністративно-правовий статус суб'єктів підготовки кадрів для Національної поліції України – це регламентоване нормами адміністративного права юридичне становище повноважних органів та посадових осіб – суб'єктів адміністративно-правових відносин, що виникають з приводу підготовки кадрів для Національної поліції України та характеризуються наявністю відповідних прав і обов'язків, визначених адміністративно-правовими нормами.

Література

1. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 878. *Урядовий кур'єр*. 2015. № 207.
2. Про Національну поліцію : Закон України від 2 лип. 2015 р. *Офіційний вісник України*. 2015. № 63. Ст. 2075.
3. Про затвердження Положення про Національну поліцію : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 877. *Урядовий кур'єр*. 2015. № 207.
4. Про затвердження Положення про МОН України: Постанова КМУ від 16.10.2014 № 630. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>.
5. Положення про вищі навчальні заклади МВС [Електронний ресурс] : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 14 серп. 2008 р. № 62. Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0193-08>.
6. Дрозд О.Ю. Деякі питання адміністративно-правового регулювання підготовки поліцейських у вищих навчальних закладах системи МВС України. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2016. Випуск № 2. С. 62–74.
7. Про затвердження Концепції запровадження трирівневої моделі підготовки поліцейських: Наказ МВС України від 29.01.2018 № 51. URL: <http://document.ua/pro-zatverdzhennja-konceptsiyi-zaprovadzhennja-tririvnevoyim-doc337366.html>.
8. Швець Д.В. Первинна професійна підготовка як необхідна правова вимога до підготовки поліцейських. *Право і безпека*. 2017. № 3 (66). С. 103–112.
9. Про організацію первинної професійної підготовки поліцейських, яких вперше прийнято на службу в поліції: наказ МСВ України від 219 16.02.2016 № 105. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>.
10. Про затвердження Положення про організацію післядипломної освіти працівників Національної поліції: Наказ МСВ України від 24.12.2015 № 1625. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0076-16/paran14#n14>.

Анотація

Серединський І. В. Учасники освітнього процесу з підготовки персоналу поліції в Україні: адміністративно-правовий аспект. – Стаття.

У науковій статті визначається питання адміністративно-правового статусу учасників процесу підготовки поліцейських кадрів в Україні. Автором зазначено, що за нових історичних умов важливою умовою виконання поліцією своїх функцій щодо забезпечення правопорядку та громадської безпеки у державі стало реформування нової системи підготовки кадрів. Також визначено, що стратегічним напрямком став курс на формування нової психології працівників поліції, як виконавців, так і керівного складу. Наголошено, що адміністративно-правовий статус суб'єктів підготовки кадрів для Національної поліції України – це регламентоване нормами адміністративного права юридичне становище повноважних органів та посадових осіб – суб'єктів адміністративно-правових відносин,

що виникають з приводу підготовки кадрів для Національної поліції України та характеризуються наявністю відповідних прав і обов'язків, визначених адміністративно-правовими нормами.

Ключові слова: адміністративно-правовий статус, професійна підготовка, учасники освітньої діяльності, персонал поліції, кадрова політика.

Аннотация

Серединский И. В. Участники образовательного процесса по подготовке персонала полиции в Украине: административно-правовой аспект. – Статья.

В научной статье определяется вопросы административно-правового статуса участников процесса подготовки полицейских кадров в Украине. Автором отмечено, что в новых исторических условиях важным условием выполнения полицией своих функций по обеспечению правопорядка и общественной безопасности в государстве стало реформирование новой системы подготовки кадров. Также определено, что стратегическим направлением стал курс на формирование новой психологии работников полиции, как исполнителей, так и руководящего состава. Отмечено, что административно-правовой статус субъектов подготовки кадров для Национальной полиции Украины – это регламентировано нормами административного права юридическое положение полномочных органов и должностных лиц – субъектов административно-правовых отношений, возникающих по поводу подготовки кадров для Национальной полиции Украины и характеризуются наличием соответствующих прав и обязанностей, определенных административно-правовыми нормами.

Ключевые слова: административно-правовой статус, профессиональная подготовка, участники образовательной деятельности, персонал полиции, кадровая политика.

Summary

Seredynskyi I. V. Participants in the educational process for the training of police staff in Ukraine: administrative and legal aspect. – Article.

The scientific article identifies the issue of administrative and legal status of participants in the process of police training in Ukraine. The author notes that under the new historical conditions, an important condition for the police to perform their functions to ensure law and order and public safety in the country was to reform the new training system. It was also determined that the strategic direction was the course of forming a new psychology of police officers, both executors and management. It is emphasized that the administrative and legal status of training subjects for the National Police of Ukraine is a legal position of authorized bodies and officials – subjects of administrative and legal relations, arising from training for the National Police of Ukraine and characterized by administrative law. the presence of relevant rights and responsibilities defined by administrative law.

Key words: administrative and legal status, professional training, participants in educational activities, police personnel, personnel policy.